

ЮРІЙ КУЗЬМІН

ДІМ ВОЄВОДИ МІХАЛА

ІСТОРИКО-
КРАЄЗНАВЧИЙ
НАРИС

Як ми вже знаємо, шляхетна родина Валевських тісно пов'язала свою долю не з Гощею, а з Тучином. Тут, серед одвічних густих лісів, на березі швидкоплинної Горині воєвода Міхал Валевський і вирішив звести дім. Вірніше, не дім, а цілий палац...

В ході роботи над цим нарисом автор опрацював ряд невідомих широкому загалу книг давніх польських видавництв. Зокрема, друге видання «З бору і стегу...» Т.Є.Стецького, де історія Тучина висвітлена найобширніше, «Мандрування...» Ю.Дуніна-Карвицького, «Спогади моєї молодості» Г.Стецького, що побачили світ у Львові 1895 р., твори А.Анджейовського, К.Козьміана, а також «Матеріали до історії резиденцій давнього Волинського воєводства» Р.Афтаназі, новітній довідник «Святині Волині» під редакцією Л.Попека, що вийшов 1997 р. у Любліні, та відповідні томи «Географічного словника Царства Польського та інших слов'янських країн» видання 1880-1902 рр.

Від Пуцятів до Любомирських

Минувшина Тучина, невеличкого містечка на кордоні Волині і Полісся, сягає XVI ст. Тоді воно було відоме як резиденція старовинного шляхетного роду князів Пуцятів герба Сирокомла. Історичні хроніки донесли до нас, що остання представниця фамілії, Ганна Пуцятчанка, першого разу пов'язала свою долю з Богданом Михайловичем Семашком з Добратина, людиною такого ж соціального статусу, котра в 1551-1554 рр. обіймала важливу посаду королівського маршала, а вдруге вийшла заміж за князя Єжи Масальського, мстиславського каштеляна. Результатом згаданих шлюбів було те, що Тучин як посаг жінка відписала своєму першому чоловіку. До цього ж ключа (так тоді поляки називали групу поселень і городень) належали Пустомити, Коростятин та багато інших сіл.

Правда, успадкування володінь проходило не дуже гладко. Причина, як на той час, прозаїчна: Ганна Семашко-Масальська вирішила змінити свій перший запис, в якому майно відходило сину Богдана Семашка Олександрю, і віддала дві третини свого маєтку дітям від другого шлюбу, тобто Масальським. Богдан, звичайно, не погодився. Відтак нащадки від обох шлюбів розпочали судовий процес, який тривав до 1614 р.

Та попри все Тучином упродовж цих років продовжували володіти Семашки. Вони шанували закон, всіляко підтримували державу. Скажімо, Богдан Семашко, згідно опису Луцького замку, з 1545 р. постачав усім необхідним дві замкові городні. З 1576 р., згідно регламенту збирача податків Луцького повіту, Олександр Семашко, котрому на ту пору належало містечко, платив з 29 димів по 10 грошей, 5 садів (городів) — по 4 гр., 4 городів — по 2 гр., 2 млинових коліс — по 12 гр., від корчми — 12 гр., від виготовлення горілки — 12 гр. У 1583 р. той же брацлавський каштелян Олександр Семашко платив від 10 ринкових димів по 6 гр., 10 полянків — по 15 гр., 10 вуличних будинків — по 4 гр., 2 ремісників — по 15 гр., 12 бідних хат — по 2 гр. і 2 загальних колеса.

них колеса.

В кінцевому підсумку затверджене законом право власності на цілий ключ отримав тільки внук Богдана Микола Семашко (помер 1618 р.), син Олександра і Анастасії з Воловичів.

Нарівні з Тучинським Микола Семашко володів ще й Хубківським ключем і вважався незмірно багатою людиною. Паралельно він обіймав важливі державні пости брацлавського каштеляна і луцького старости. Але в історію краю цей шляхетний достойник увійшов передусім як фундатор тучинського костьолу святої Трійці і святого архангела Михайла. Сталося зазначене бл. 1590 р. Тоді ж храмові були відписані два села, а 1617 р., незадовго до смерті Миколи Семашка, — ще й Малатин.

Упродовж свого життя Микола Семашко одружувався двічі. Перша його дружина — Анастасія Малинська герба П'ятиріг. З нею каштелян мав дві дочки — Катерину, заміжню за Ойстахом Тишкевичем, брест-литовським воєводою, і Маріанну (померла після 1634 р.), котра взяла шлюб з червоноградським старостою Станіславом Даниловичем герба Сас (помер 1632 р.).

Другою дружиною Миколи Семашка стала Ізабелла Уханська з Длужева, з котрою він, однак, дітей не нажив.

Велике майно брацлавського каштеляна і луцького старости успадкували Даниловичі і частково Тишкевичі. Втім, ця справа не є до кінця ясною.

Софія Ганна Данилович, племінниця Станіслава, вийшовши заміж за львівського старосту Яна Цетнера герба Пшерова, внесла Тучин у дім чоловіка. Але в наступному поколінні її дочка Теофіла Тереза (померла 1741 р.), котра в 1720 р. взяла шлюб з Юзефом Потоцьким з Кристинополя (помер 1723 р.), великим коронним стражником, отримала те майно як власний посаг. У 1734 р. син Юзефа, київський воєвода і бельський староста Францішек Салези Потоцький, за 625 тис. злотих продав Тучин коронному підстолюю Станіславу Любомирському з Рівного.

На ту пору в містечку діяв парафіяльний костьол вищезазначеного ймення, який у 1729 р., після пожежі і руйнувань, вчинених упродовж минулих десятиліть татарами і козаками, відбудували вже згадані Теофіла Тереза та Францішек Салези Потоцькі, мати і син.

(Продовження в наступному номері).